

Numero 1/2025

Julkaisija: Tampereen Teatterimuseo ry

TAMPEREEN
TEATTERIMUSEO

EINO

Tarinoita tamperelaisen teatterin
maailmasta ja historiasta

Teemana
Operetti

Miranoco 1930 / TTT.
Pääosissa Elna Hellman
ja Hugo Makkonen.

Pakoa arjen harmaudesta

Tämän Eino-lehden numeron teemana on operetti Tampereella. Jo sanassa ”operetti” on tiettyä historian havinaa. Jos toistaa tunnettujen operettien nimiä kuten ”Mustalaisruhtinatar”, ”Kreivitär Mariza” tai ”Viktoria ja hänen husaarinsa”, meille tulee helposti mieli-kuva teoksesta, vaikkamme välttämättä muistaisi tarinan juonesta mitään tai osaisi nimetä yhtään laulua siitä.

Jos tutkailee suomalaisten teattereiden ohjelmistoja menneiltä vuosilta, on hämmästyttävää, kuinka paljon menneinä vuosikymmeninä esitettiin operettia pienissäkin teattereissa. On helppo uskoa, että taiteellinen taso lienee vaihdellut huomattavastikin erityisesti musiikillisten valmiuksien osalta. Operettihan on vaatimuksiltaan vaikea laji niin musiikin, ohjauksen, koreografian kuin visuaalisen näyttävyyden osalta.

On myös helppo ymmärtää, että yleisö on rakastanut operettiesityksiä. Kuuluuhan niihin olennaiselta osaltaan romanttinen tarina höystettynä subrettiparin mukanaan tuomaa huumoria, kauniita melodioita ja upeaa pukulois-toa. Suomeksi sanottuna: pakoa arjen harmaudesta. Miksei operetteja sitten ole enää tällä vuosituohannella juurikaan esitetty muualla kuin muutamaan otteeseen Kansallisoopperassa? Yleisösuosio olisi epäilemättä taattu. Kun toimin vielä teatterinjohtajana, vuosittain joku – yleensä iäkkäämpi katsoja – ihmetteli sitä, että operetteja ei enää esitetä, vaikka ne olivat aikoinaan hyvin suosittuja. Vakiovastaukseni oli suunnilleen sellainen, että niiden tekeminen on tänä päivänä kovin kallista, koska keskeisiin rooleihin tarvitaan ammattilaulajat, näyttämöllä oleva henkilömäärä kuoroineen on liian monilukuinen ja suuri orkesteri on myös talouden kannalta kestävätkin kuluera.

Se, että operetteja ei enää juurikaan maassamme esitetä, kertoo mielestäni myös musiikkiteatterin tekemisen tason rakettimaisesta noususta Suomessa. Enää ei ryhdytä hankkeisiin, joihin resurssit eivät kunnolla riitä. Musiikki-teatteriesityksiin roolitukset tehdään koe-esiintymisten kautta, niin että näyttämöllä nähdään vain laulu- ja tanssita-

toisia esiintyjä. Suurten kaupunkiemme, kuten Tampereen musikaaliesitykset kestävät kansainvälisen vertailun. Enää ei ole pakko matkustaa Lontooseen nähdäkseen osaavasti ja ammattitaidolla toteutettua musiikkiteatteria.

Palaavatko operetit vielä joskus suomalaisten teattereiden ohjelmistoihin? Tuskinpa takavuosisien laajuudessa, mutta ehkä jotkut tahot keksivät sopivassa kohtaa yhdistää voimansa ja tekevät siten mahdolliseksi esimerkkinä vaikkapa

Reino Bragge
teatterineuvos

”Taru sormusten herrasta”-produktion tapaan rakentaa suurproduktion, johon mikään mukanaolevista tahoista ei olisi yksin pystynyt. Siinä voisi olla keino, jonka avulla mahdollistettaisiin monen katsojan toive tuottamalla laadukkaasti toteutettu operetti sopivaan tilaan, jonka ei tarvitse välttämättä olla teatteri.

Käsikirjoitus
MARC CAMOLETTI

Ohjaus
REINO BRAGGE

Suomennos
AINO PIROLA

HULVATON JA VAUHDIKAS NAURUPOMMI!

**RANSKALAINEN
PYJAMA**

lippu.fi

LIPPUMYYMÄLÄ
Alfredinkatu 2, Rauma
p. (02) 8376 9900
MA-PE klo 11-17
raumanteatteri.fi

RAUMAN TEATTERI

Digitaalisuuden testaaminen

teatterimuseon toiminnassa

Jari Nieminen, päätoimittaja

Tampereen Teatterimuseo ry sai 2024 tammikuussa Pirkanmaan liitolta rahoituspäätöksen hankkeeseen Näyttely- ja museotoiminnan digitaalisen ympäristön testaaminen.

Määräraha myönnettiin Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määrärahasta, ja oli suuruudeltaan 64 226 euroa. Rahoituksen ansiosta Tampereen kaupungin vuonna 2023 myöntämällä kertaluonteisella avustuksella aloitettu työ digitaalisen museon perustamisesta sai jatkoa.

Yhteistyökumppanina hankkeessa on lisäksi Finlayson Art Area. Hankkeen aikataulu on ollut poikkeuksellisen kireä. Rahoituspäätös saatiin tammikuun lopussa 2024, ja hankkeen päättämispäiväksi tuli rahoitusehdoista johtuen jo 31.12.2024. Jatkoaikaa on haettu hankkeelle 31.1.2025 saakka.

Suunnitelman mukaan hankkeessa julkaistaan kolme eri tekniikalla toteutettavaa digitaalista näyttelyä, joilla testataan niiden käyttökelpoisuutta. Samalla selvitetään, mitä vaatimuksia digitaalinen näyttelytoiminta edellyttää museolta. Hankkeen tuloksena syntyy kokemusraportti, joka on kaikkien harraste- ja ammattilaismuseoiden hyödynnettävissä.

Samoin kehitettävä teknologia on muiden pirkanmaalaisten museoiden hyödynnettävissä tulevaisuudessa.

Ensimmäinen valmistunut versio oli Teatterikaupunki -näyttely, jossa perinteisen näyttelyn 360-kameran tallenteisiin lähdettiin rakentamaan tekstiesittelyjä ja ääniopastuksia. Valmistunut versio julkaistiin digimuseo.fi -alustalla kesällä 2024. Alunperin Vapriikissa olleesta näyttelystä tehtyyn tallenteeseen lisättiin opastustekstejä ja oheismateriaalia, jotka täydentävät alkuperäistä näyttelyä. Esimerkiksi Piukat paikat -näytelmän kuiskaajan plarista skannattiin kuvia, jossa näkyy kuiskaaja merkintöjä ja ohjeita.

Digitaalisuuden yksi etu on se, että se mahdollistaa valmiiden näyttelyiden muokkaamisen vielä myöhemmin ja rajattomia kertoja. Tavoitteena on, että jossain myöhemmässä vaiheessa muokkaamme tekoälyllä nyt tehtyjä ääniopastuksia vielä paremmiksi – ehkä jopa Seppo Mäen ääneksi?

Hankkeen toinen näyttely oli huomattavasti kokeellisempi. Siinä tavoitteena oli rakentaa pelillinen näyttely, jonka kohdeyleisönä on nuoremmat ikäluokat. Miten saada nuoremmat tutustumaan materiaaliin ja museoiden aineisto osaksi vaikkapa koulujen opetusta? Lisäksi tavoitteena oli tutkia,

miten voidaan hyödyntää Tampereen Teatterimuseon laajaa valokuvakokoelmaa. Lopputuloksena syntyi peli, joka julkaistiin 30.12.2024. Siinä on tehtävänä viedä kolmelle näyttelijälle kutsu syntymäpäiväjuhliin, ja kyseiset näyttelijät ovat kuvitteellisen teatteri jollakin näyttämöllä harjoituksissa. Kohdehenkilöstä annetaan vinkkejä, ja kullakin kerralla valittavana on kaksi väärää ja yksi oikea näyttämö.

Näyttämöt on toteutettu siten, että vanhoista esityskuvista on leikattu irti pari-kolme näyttelijää, ja irtileikattu tyhjä kohta on täytetty tekoälyn avulla. Sen jälkeen kuvasta tehdään kolmiulotteisessa mallissa olevalle näyttämölle tausta, ja irtileikatut näyttelijät tuodaan näyttämölle. Näin saadaan illuusio kolmiulotteisesta maailmasta.

Koska AKKE-hankkeessa tehdään kokeiluja, lopputuloksena syntyvä peli ei ole täysin valmis. Mutta hankkeen rahoituksella on valmistettu alusta, jolla uusien pelien luominen ja olemassa olevien jatkuva parantaminen on itse asiassa hyvin yksinkertaista. Valittuja näyttämöitä voidaan vaihtaa ja henkilöiden lausumia repliikkejä muokata tarpeen mukaan. Teknisesti hanke on onnistunut erinomaisesti.

Suurin haaste onkin itse sisällön tuottamisessa. Pelin sisältö, sopivien kuvien etsiminen ja valitseminen, mahdollisten lisämateriaalien tuottaminen, ne vievät paljon aikaa ja vaativat resursseja. Niin kuin perinteistenkin näyttelyiden kohdalla. Luonnollisesti myös tekninen hieronta vie aikaa ja vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Vaikka jokaisen Android-puhelimen ja jokaisen selaimen pitäisi toimia samalla tavalla, näin ei asiat käytännössä ole.

Hankkeen kolmas näyttely on Finlayson Art Area perinteisempi 3D-malliin toteutettava taidenäyttely, jossa kohdeyleisönä on erityisesti kansainvälinen yleisö. →

EINO on Tampereen Teatterimuseon julkaisema lehti, joka tarjoaa tarinoita tamperelaisen teatterin maailmasta ja historiasta. Tämä numero on julkaistu helmikuussa 2025.

Julkaisija:
Tampereen
Teatterimuseo ry

Museoprojektin graafinen ilme
sekä lehden taitto:
Juha Kurkikangas
www.createc.fi

Päätoimittaja:
Jari Nieminen

Ilmoitusmyynti:
Sirpa Savola
info@tamperenteatterimuseo.fi

Painopaikka:
Tamkopia, Tampere

Vastaava
sisältötoimittaja:
Katariina Fleming

**TAMPEREEN
TEATTERIMUSEO**

Näkymä Teatterikaupunki
-näyttelyn digitaalisesta
versiosta.

Kuva tutkielmasta, jossa neljä hahmoa sekä rukki on irroitettu valokuvasta ja upotettu 3D-maailmaan. Alempana alkuperäinen kuva Adalmiinan helmi-näytelmästä.

Tarkoituksena on kokeilla digitaalisen näyttelytoiminnan soveltuvuutta tulevien perinteisten näyttelyiden markkinointiin. Näyttely valmistuu 31.1.2025 mennessä. Ylimääräisenä kokeiluna keväällä 2024 toteutimme Seppo Mäen kokoamaan erinomaiseen Näyttelijät sodassa -näyttelyyn ääniopastuksen, jonka jokainen vierailija saattoi kuunnella omasta kännykästään.

Tätä ratkaisua kehitämme eteenpäin ja sitä tulemme hyödyntämään museon tulevissa näyttelyissä.

Ilman Pirkanmaan liiton rahoitusta tässä hankkeessa toteutettujen kokeilevien näyttelyiden toteuttaminen olisi ollut mahdotonta. Oli tietysti harmillista, että alkuperäistä suunnitelmaa ja budjettia jouduimme karsimaan varsin merkittävästi, ja lisäksi annettu toteutusajataulu oli erittäin tiukka. Mutta hanke on viety onnistuneesti maaliin, ja sille asetetut tavoitteet saavutettiin. Ja ennen kaikkea saimme merkittävästi käytännön kokemusta digitaalisuuden hyödyntämisestä, jota tulemme jakamaan myös muulle museokentälle.

Digitaalinen näyttelytoiminta ei kilpaile perinteisten näyttelyiden kanssa eikä vähennä perinteisen museotyön merkitystä millään tavoin. Digitaalisuus tuo siihen rinnalle uusia mahdollisuuksia elävöittää näyttelytoimintaa, ja lisäksi se tuo mahdollisuuden laajentaa museon toimintaa.

Painokumppanimme:

tamkopolio

TILAUSLIIKENNE – MUTKATONTA MATKAA

Ostomatkat, Konsertit, Pelireissut, Teatterimatkat, Lentokentille ja satamiin kuljetukset, sekä tilausajot

TILAUSAJOT
JO VUODESTA
2007

Ota yhteyttä,
niin räätälöimme
juuri teille
sopivan matkan.

040 502 9886
040 777 3035

myynti@arpeco.fi
www.arpeco.fi

ARPECO OY
HENKILÖKULJETUSPALVELUJA

Operetin historiaa

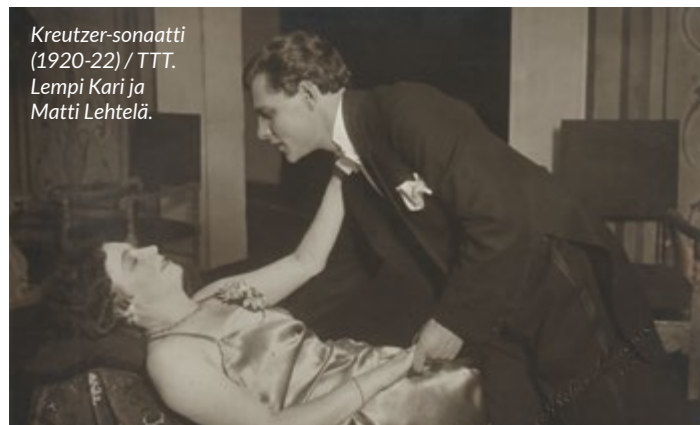
Jussi Lehtonen

Operetti on syntynyt Ranskassa, missä ooppera sai rinnalleen kevyempiä muotoja. Operetti muistutaakin oopperaa, mutta on aiheiltaan kevyempi. Operetti on ranskaksi opérette ja italiaksi operetta, mikä tarkoittaa pientä oopperaa. Se on orkesterisäestäinen, oopperaa kevyemmän musiikkidramatiikan muoto, jossa on laulua, tanssia ja myös puhuttuja dialogeja. Operetissa puhutaankin, oopperassa ei. Se on yksinkertaisimmin ilmaisten musiikkia ja puhetta sisältävä laulunäytelmä. Samalla se on koomisen oopperankin laji. Taiteenlajina operetti on haasteellinen, sillä se vaatii esiintyjältä oopperalaulun hallitsemisen lisäksi myös näyttelijän ja tanssijan taitoja.

Iloinen leski 1920 / TTT. Hugo Makkonen vietti 25-vuotistaiteilijajuhlaansa paroni Zetan roolissa.

Operetin, pienen oopperan, historiallisena perustana on 1600-luvun lopulta periytyvä koominen ooppera. Ensimmäiset operettisäveltäjät olivat ranskalainen Louis-Auguste Florimond Ronger (1825 - 1892), joka käytti säveltäjänimeä Hervé ja saksalainen, Ranskassa uransa tehnyt Jacques Offenbach (1819 - 1880). Heidän eräiden 1850-luvulla säveltämiensä näyttämömusiikin teoston laji oli 1-näytöksinen musiquette, joka oli sisällöltään terävän satiirista ja uskallettua. Offenbachin Orfeus manalassa sisälsi monia aikansa tanssirytmiejä, muun muassa paheellisena pidetyn cancanin.

Kreutzer-sonaatti (1920-22) / TTT. Lempi Kari ja Matti Lehtela.

Samaan aikaan syntyi Wienissä lähinnä laulunäytelmän perinteeseen pitäytyvä wieniläisoperetti, jonka suuria nimiä olivat Franz von Suppé ja Johann Strauss nuorempi.

Useimmat Johann Straussin valssit ovat hänen opereteistaan, joista ne irtautuivat oman aikansa iskelmiksi. Straussin kuuluisimmat operetit ovat Lepakko, Yö Venetsiassa, Mustalaisparoni ja Wieniläisverta. Muita klassisen wieniläisoperetin säveltäjiä olivat muun muassa Karl Millöcker (mm. Kerjäläisylioppilas) ja Carl Zeller (mm. Lintukauppias).

Mustalaisruhtinatar 1929 / TTT. Elna Hellman ja Hugo Makkonen. Ohjaus Kosti Elo, lavastus Jussi Kari.

Klassinen wieniläisoperetti sai uuden säveltäjäkaartin, jonka nimekkäin edustaja oli Franz Lehár (1870–1948). Monista hänen operetteihinsa säveltämistä lauluista tuli iskelmiä, esimerkiksi Iloinen leski, Luxemburgin kreivi, Hymyn maa ja Zarevits.

Saksan operetti oli laadultaan edellisiä keveämpää ja se perustui musiikiltaan paljolti marssirytmiehin ja iskelmäilyteeseen. Isossa-Britanniassa kehittyi 1800-luvun lopulla musiikkikomedia, joka sittemmin vaikutti paljon musikaalin kehittymiseen. Yhdysvalloissa operetti kehittyi Jerome Kernin (1885 - 1945) ja George Gershwinin (1898 - 1937) myötä, elokuvan rinnalla musikaaliksi, mikä samalla ennen pitkää vaikutti klassisen operetin syrjäytymiseen.

Franz Lehárin kuollessa kesällä 1948 päättyi kokonainen aikakausi. Operettien kulta-aika oli ohi ja musikaalit valloittivat niiden paikan.

Operetteja esitettiin Suomessa ruotsin kielellä 1900-luvun alkuun saakka. Suomenkieliselle yleisölle operettiaika alkoi Suomen itsenäistymisen ja Suomen Oopperan (Suomen Kansallisoopperan) toiminnan vakiintumisen jälkeen. Operetin kulta-aika Suomessa oli 1920-1930-luvuilla.

Valkoinen Hevonen / TTT. Kuvassa Kaarlo Kyrö.

Kreutzer-sonaatti (1920-22) / TTT. Lempi Kari ja Viljo Huttunen.

Miranoco 1930 / TTT. Kirjoittanut Ensio Rislakki, ohjaus Kosti Elo, lavastus Jussi Kari, puvut Saimi Vuolle, musiikki Toivo Palmroth. Pääosissa Elna Hellman ja Hugo Makkonen. Kuvassa joukkokohtaus tanssiryhmineen.

Iloinen leski 1920 / TTT. Kuvassa laulu "Naiset, naiset". Rooleissa mm. Rauni Luona, Väinö Luutonen, Hugo Makkonen ja Kaarlo Kytö (ohj.)

Musikaalit syrjäyttivät suositut operetit

– viimeinen esitys Kreivitär Mariza nähtiin vuonna 2012

Katariina Fleming

Tampereella nähtiin ensimmäinen operetti jo 120 vuotta sitten; Sysikauppiat.

Tampereen Teatterissa on koettu vuosien myötä 70 ensi-iltaa, Työväen Teatterissa 62. Vielä 60-luvulla elettiin operettien kulta-aikaa, mutta 2000-luvulla niitä on nähty vain kaksi. Musikaalit ovat ottaneet operettien paikan suosiossa, mutta olisiko Tampereella nyt tilausta myös iloisen pirskah-televalle, hyvin tehdyille operetille?

Tampereen Teatteri aloitti vuonna 1905 operettien esittämisen Cortén säveltämällä Sysikauppiat-tuotannolla. Sitä seurasi vuonna 1908 Punainen laukku. Tampereen Työväen Teatteri seurasi perässä 1908, ja ensimmäinen operetti oli Hervén Pikku pyhimys. Vuosi 1909 oli Tampereen Teatterille tuottoisa, kun samana vuonna nähtiin peräti kolme operettia: Nukke, Sysikauppiat ja Tusina tyttöjä. TTT:ssa tahti oli vähän hitaampi: vuonna 1914 esitetyn Franz Leharin Lepakon jälkeen tuli kuuden vuoden tauko.

Puolalaista verta 1919 / TTT.
Ohjaus Kosti Elo, lavastus
Jussi Kari. Päärooleissa
Kaarlo Kytö ja Lempi Kari.

Tampereen Teatterissa esitykset jatkuivat tasaisina. Cornevillen kellot 1911, Fritz ja Lise 1913, Valssiunelmia 1915, Ihannepuoliso ja Pikku Pyhimys 1916, Puolalaista verta ja Viinijuhlan morsian 1919 ja 1920.

Myös kotimaisia operetteja esitettiin. Eräiden lähteiden mukaan Työväen Teatterissa nähtiin Emil Kaupin säveltämä operetti Kosijat vuonna 1910. Emil Kauppi on säveltänyt kaikkiaan kuusi operettia, mutta tarkkaa tietoa ei ole, onko niitä esitetty Tampereella.

Franz Leharin Iloinen leski aloitti TTT:n uuden operettikauden 1920. Punainen laukku nähtiin vielä samana vuonna ja sitä seurasivat 1922 Syysmanööverit, 1923 Iloinen talonpoika ja Iloinen leski, 1924 Pikku pyhimys, Kreivitär Mariza ja Hollantilaistyttö. Molemmista teattereissa nähtiin vuoden aikana siis jopa kolme operettia!

Tasainen tahti jatkui monia vuosikymmeniä ja 60-luku oli vielä kulta-aikaa. Tampereen Teatterissa nautittiin vuonna 1960 opereteista Miksi valehtelet Chérie ja Mustalaisrakkautta, 1961 nähtiin Sirkusprinsessa ja Orfeus Manalassa, 1962 Ikkuna Eurooppaan ja 1963 Erämaan laulu ja Teinirakkautta.

Operetti-innostus jatkui vielä vuonna 1967 Mustalaisruhtinattarella, 1968 Viktorian 60-husaarilla ja 1969 Iloisella leskellä. Sen jälkeen operettien esittäminen alkoi vähentyä. Vuonna 1975 TTT:ssa nähtiin Kreivitär Mariza, 1979 Lepakko, 1985 Sirkusprinsessa, 1987 ja vuonna 1998 Tampereen Oopperan kanssa yhteistyössä Mustalaisruhtinatar.

Marizan harjoitukset 1975 / TT.
Birgitta Kiviniemi-Cheremeteff, Seppo Mäki,
Kaija Sinisalo ja Helge Hansila.

Työväen Teatterissakin 60-luku oli operettien aikaa. Mustalaisruhtinatar ja Sirkusprinsessa nähtiin vuonna 1961, Ikkuna Eurooppaan ja Teinirakkautta seuraavana vuonna. Iloinen leski oli ohjelmistossa 1969, jonka jälkeen tahti hidastui: 1987 ilahdutti tuttu Viktorian husaari.

2000-luvulle tultua operetin aika alkoi olla ohi. Jotain sentään Tampereen Työväen Teatterissa vielä nähtiin: 2002 hehkui Iloinen leski ja kymmenen vuotta sen jälkeen 2012 toistaiseksi viimeisenä oopperana Tampereella nähty Kreivitär Mariza.

Opereteilla on kuitenkin vielä monia ystäviä, varsinkin varttuneemmassa väessä. Uskaltaisiko jompi kumpi Tampereen suurista teattereista ottaa riskin ja tehdä näyttävän, taitavilla laulaja-näyttelijöillä tähditetyn operetin – vai onko aika ajanut ohi?

Suomen Kansallisooppera on pitänyt wieniläisoperetteja säännöllisesti ohjelmistossaan. Myös yksityiset, kuten oopperalaulaja Jyrki Anttilan OperArt, on tuottanut monia maata kiertäviä operettituotantoja.

Mustalaisruhtinatar 1967 / TT.
Seppo Mäki, Anja Räsänen ja
Helge Hansila.

Teatteritilastojen mukaan

...suosituin operetti Tampereella ensi-iltojen määrällä laskettuna on ollut Iloinen leski, jolla on ollut kahdeksan ensi-iltaa. Niistä kuusi on ollut Työväen Teatterissa.

Toiseksi suosituin on ollut Mustalaisruhtinatar (seitsemän ensi-iltaa) ja pronssin jakavat kuudella ensi-illalla Kreivitär Mariza, Pikku Pyhimys, Sirkusprinsessa ja Viktorian Husaari.

Koska tilastointitavat ovat aikojen kuluessa muuttuneet, tätä kirjoitusta varten tilastoissa on saman operetin peräkkäisten vuosien esityksperiodit laskettu yhdeksi ensi-illaksi. Yhden henkilön Iloinen leski -esitystä ei myöskään ole tilastoitu operetiksi.

TAMPEREEN KOMEDIATEATTERI YLPEÄNÄ ESITTÄÄ:

Mika Waltarin huijarikomedio

Gabriel, tule takaisin

Ohjaus Panu Raipia

Ensi-ilta 8.2.2025

Kristo Salminen
Sanna Majanlahti
Karoliina Kudjoi
Matleena Junttanen

TAMPEREEN KOMEDIA TEATTERI

lippu.fi

PALAA OHJELMISTOON KEVÄÄLLÄ 2025

★★★★★ AAMULEHTI - SEppo ROTH
★★★★★ PRIMEIAT - MATTI PUUKKINEN
★★★★★ HELSINGIN SANOMAT - LAURI MERI
★★★★★ KULTTUURITOIMITUS - IRMA HEIJU

LEVÄTKÄÄ RAUHASSA KOMISARIO PALMU

VAIN 12 ESITYSTÄ!
19.2.-11.3.2025

PERUSTUU MIKA WALTARIN AIEMMIN
JULKAISEMATTOMAAN ELOKUVAKÄSIKIRJOITUKSEEN

MIKA WALTARI -
JOEL ELSTELÄ

TAMPEREEN KOMEDIA TEATTERI

Seppo Mäki – operettien buffo*

Jussi Lehtonen

Vaikka Seppo Mäellä on ollut valtava määrä hyvin erilaisia rooleja hän on jotenkin profiloitunut ennen muuta ylipäänsä musiikkiteatterin ja operettien ja niiden miesten esittäjäksi. Toki operettiroolit prosentuaalisesti muodostanevat varsin pienen osan hänen rooliluettelostaan. Seppo Mäki tuntuu synnynnäiseltä buffolta ja hassuilijalta.

Teatterikouluun Seppo pääsi 1958 ja sai jo opiskeluaikana tehdä monia operettirooleja. Koulusta Seppo löysi puolisoon näyttelijä Liisa Roineen ja pariskunta kiinnitettiin Kotkan Kaupunginteatteriin, jossa varsinkin rooli Sirkusprinsessassa tuli Sepolle tärkeäksi aloitukseksi varsinaiselle ammattinäyttelijän operettiuralle.

Kotkasta Sepolle ja puolisolalle tuli kutsu Tampereen Teatteriin, jonka uudeksi johtajaksi oli tullut Tampereella Kaksosten merkissä syntynyt Rauli Lehtonen, jonka niin näyttelijän kuin ohjaajan uralla Sirkusprinsessa oli huomiota herättävän tärkeä.

Seppo Juhani Mäki on syntynyt 8.6.1937 Tampereella. Lähellä, Hämeenkyrössä, syntyi päivälleen kolme vuotta myöhemmin Sepon "aisapari" Tapani Perttu. Siinä sitä olikin varsinainen voimakas Tampereen Teatterissa, niin opereiteissa kuin musikaaleissa.

Esimerkiksi Mustalaisruhtinattaren Boni sopi Sepolle hyvin Tampereen Teatterissa 1967. Rooliin liittyvää stereotyyppiä hänen onnistui uudistamaan syvempään, jopa hyvällä tavalla vakavampaan suuntaan. Seuraavana vuonna seurasi Viktorian husaarin Riquette –naisrooli- jossa Seppo päästi osaamisensa ja riemun valloilleen. Pääparina olivat Kaija Sinisalo ja Tapani Perttu. Kun taas Valkoisessa hevosessa 1972 pääparina olivat puolestaan Seppo Mäki ja Kaija Sinisalo. Ja taas Marizassa (1975) olivat pääparina Sinisalo ja Perttu, kun Seppo ja Marjut Sariola vastasivat hauskuuttamisesta.

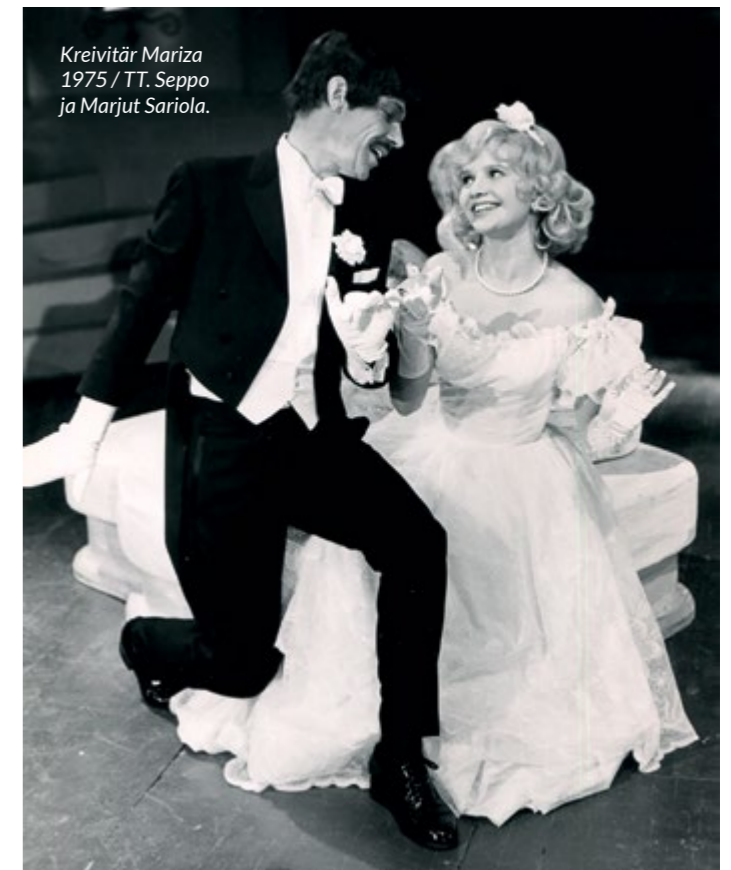
Suuri ja onnistunut yritys oli Straussin Lepakko, jossa Tampereen Teatterin yhteistyökumppaneina olivat Tampereen Ooppera sekä Tampereen Kaupunginorkesteri. Ehkä omaperäisin ja perehtynein kritiikki ilmestyi nyt jo kuollessa lehdessä Hämeen Yhteistyö; nimimerkki H.L. piti eniten "Adelen (Kaija Sinisalo) huilunheleästä äänestä ja Alfredon (Seppo Mäki) epäoperettimaisesta laulannasta."

Vähitellen muotiin alkoi teattereissa tulla "yhden miehen show" tyyli: yksi henkilö käy läpi koko Hamletin tai vaikka jonkin evankeliumin. Seppo sai nyt hienon idean esittää yksin koko Iloisen lesken. Hän tilasi tekstin muokkaajaksi kirjailija Uolevi Nojosen ja musiikin esittäjäksi pianisti Jussi Främlingin, koreografian teki Alina Sirén, kahvilamusikoina nähtiin Vesa Penttilä (haitari) ja Hannu Kivinen (viulu). Ohjaajana tässä esityksessä itse Iloinen leski, kuten muissakin mainitsemisissä opereiteissa, oli Rauli Lehtonen. Onnistunut ensi-ilta oli 26.10.1995 Tampereen Teatterin Teatterikahvilassa.

*Buffo = humorististen roolien esittäjä, laulaja tai näyttelijä.
Opera buffa = koominen ooppera.

Iloinen leski
1995 / TT.

Kreivitär Mariza
1975 / TT. Seppo
ja Marjut Sariola.

Luxemburgin kreivi

...hurmasi pikkutytön ja sytytti elinikäisen rakkauden teatteriin

Franz Leharin Luxemburgin kreivi Porin Teatterissa vuonna 1958. Kuva Sven Raita.

Teatterilla voi olla vahva voima ja suuri vaikutus – jopa operetilla.

Kun pääsin ensimmäistä kertaa teatteriin ja näin Franz Leharin operetin Luxemburgin kreivi Porin Teatterissa, ihastuin niin, että se tuntuu vieläkin. Ihastus vei niin pitkälle, että olen jo 54 vuotta kirjoittanut arvioita teatterista.

Olin päässyt siskoni kanssa Kauttuan kotoa Kullaan mummolaan, Haralaan, hiihtolomalla vuonna 1958. Ilmat olivat hyvät hiihtämiseen ja maatalossa ulkoiluun, mutta niistä en muista juuri mitään.

Mummolassa oli samaan aikaan lomaa viettämässä tamperelainen sukulaisperhe, Olavi ja Lillian Harala lastensa Eeron, Eskon ja Pian kanssa. Haralat olivat tamperelaiseen tapaan kovia teatterissa kävijöitä ja halusivat lähteä reilun parinkymmenen kilometrin päähän Poriin teatteriin. Kaksi vanhinta lasta, Eero ja minä – pääsi mukaan, Krisse-siskoni jäi Pian ja Eskon kanssa mummolaan.

Matka halki lumisten metsien kulki siihen aikaan hitaasti, lunta oli paljon. Porissa meitä odotti upea teatteri, kuin kuninkaan linna. Jo aulat olivat mahtavat ja kiertävät käytävät. Kristallikruunut loistivat sädehtien. Salissa ihastuttivat ka-

tossa olevat kauniit maalaukset. Katse kiersi ihmetyksestä paikasta toiseen – olihan se ensimmäinen teatterikäyntini. Maalla ei teatteria nähty, siellä oli vain Euran Pirtti.

Kun esirippu avautui, ihastus oli sanoin kuvaamaton: upea lavastus, kauniita ja komeita näyttelijöitä hienoissa puvuissaan, tanssijoita, vauhdikasta menoa ja hurmaavia operettisäveliä. Voi hyvin kuvitella miten se kaikki ylenpalttinen kauneus ja musiikki vaikuttivat nuoreen tyttöön.

Heikki Hannula oli nimiroolissa kreivi Renè Luxemburgina komea ja Eila Rinne säteilevä oopperalaulajatar Angele. Airi ja Raikko Pihlajamaa tanssivat upeasti ja Rolf Labbart ylitti itsensä. Jussi Piironen, Keijo Lindroos ja Joel Asikainen muodostivat oivan kvartetin.

Veli-Tuomas Kettunen oli suunnitellut mahtavat lavasteet maalauksellisine taiteilijakatuineen, Liisi Vilkmän loisteliaat puvut ja asusteet vuosisadan vaihteen tyyliin.

Joel Asikainen ohjasi ja Asta Asikainen johti orkesteria. Kriittikeissä kiiteltiin ”hyvää, vanhan ajan operettia” ja ”kai-vattua operettia”. Jonkun mielestä Luxemburgin kreivi on ”harvinaisen tyhjänpäiväinen”. Itse olin tietysti eri mieltä, operetti lumosi. Kaikkia yksityiskohtia ja nimiä en enää 67 vuoden jälkeen muistanut, mutta Risto Ojasen kirjoittama Porin Teatterin historiikki virkisti muistia.

Vasemmalta oikealle: Jopi Asikainen, kreivinä hurmannut Heikki Hannula, oopperalaulajatar Angele (Eila Rinne), Rolf Labbart ja Jussi Piironen. Kuva Sven Raita.

Tuskin olisin täysin ymmärtänytään juonen konkeloita. Siinä kun köyhtynyt boheemielämää viettävä kreivi René ja oopperalaulajatar Angele ovat solmineet valeavioliiton toisiaan näkemättä. Myöhemmin he tapaavat ja rakastuvat ensi silmäyksellä tietämättä jo olevansa naimisissa.

Nuoreen mieleen varmaan vetosivat uskomaton kauneus ja romantiikka. Hassuna yksityiskohtana on jäänyt mieleen, että ylläni oli arkinen skottiruutuinen hame ja vaaleansininen kummitätini kutoma villatakki – olinhan mennyt vain mummolaan kylään. Takista oli pudonnut yksi helmiäisnappi ja kuvittelin kaikkien muiden katsojien huomaavan sen. Siitä illasta lähtien minusta tuli kuitenkin vankkumaton teatterin ystävä.

Kului kuitenkin vuosia ennen kuin pääsin toden teolla jatka-maan teatterissa käyntejä. Tulin vuonna 1963 Tampereelle opiskelemaan, ja täällä taivas aukeni. Pääsin asumaan Olavi Haralan äidin Jennyn alivuokralaiseksi Pirkankadun puuta-loon.

Isä antoi minulle viikottain rahaa ruokaan ja muuhun tarpeelliseen, mutta ostin useimmiten vain hapankorppuja ja söin niitä kasvisliemen kanssa. Kaikki rahat käytin teattere-issa käymiseen ja kaupunginorkesterin konsertteihin. Elämä oli yhtä juhlaa, kun maalaistyttö oli päässyt kulttuurikau-punkiin.

Juhlaa oli sekin, kun sain joka torstai kutsun Haralaan syömään Lillian- tädin valmistamia mahtavia herkuja – hän oli taitava ruoanlaittaja. Lauantaisin matkustin yleensä vanhempien luokse. Sukulaisperheelle olen iäti kiitollinen, että heidän avullaan tutustuin teatteriin. Kotonani luettiin, kirjoitettiin ja laulettiinkin paljon, vaikka isällä ei juuri ollut nuottikorvaa. Teatteria ei pienellä paikkakunnalla ollut mah-dollista nähdä.

Tampereen Teatterissa aloitti vuonna 1963 uusi johtaja Rauli Lehtonen pitkän johtajauransa. Hän onnistui saamaan ohjelmistoon maailmalla suuren suosion saaneen West Side Storyn. Lehtonen otti suuren riskin, mutta se kannatti:

Rami Saarijärvi
Aleksi Laukkonen
Tapio Huilla

Tapio Parkkinen

Sininen uni

Esityksiä 25.6. - 9.8.2025
Liput: 30/27/15 €

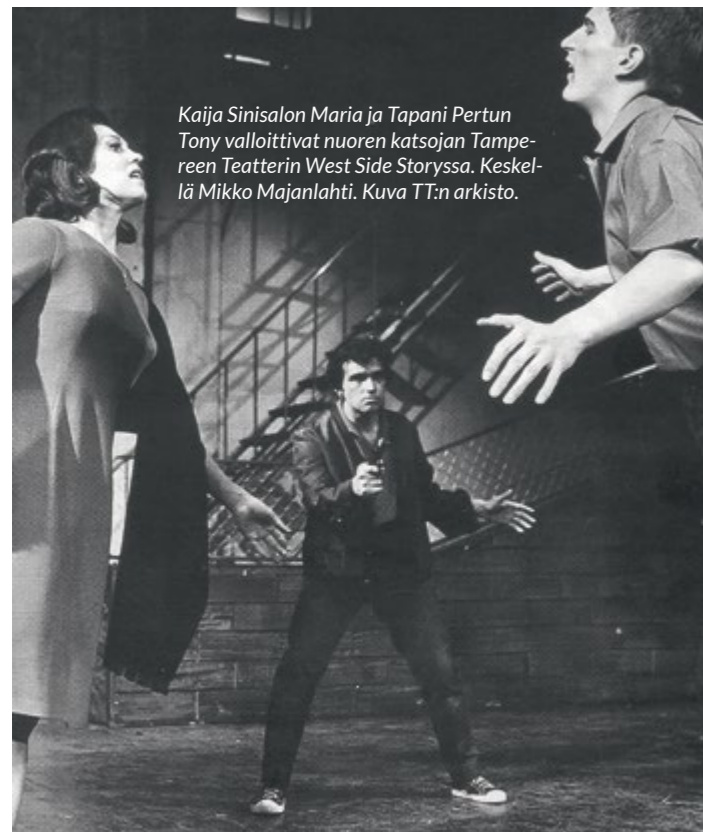
050 3468 464
050 3475 102

www.nokianteatteri.fi
NOKIAN KESÄTEATTERI 2025

esityksestä tuli yksi teatterin historian suosituimmista. Myöhemmin se vieraili Wienissäkin ja sai todella mahtavan vastaanoton.

Olin jo kotona omassa huoneessani kuunnellut pikkusiskoni Mirjan kanssa lp-levyltä West Side Storyn musiikkia ja osasin kaikki laulut ulkoa – taidan osata vieläkin. Elokuviin isäni vei koko perheen ja muistan hänen liikuttuneen loppukohtauksessa.

Kun sitten pääsin katsomaan Tampereen Teatteriin esityksen, tunne oli sanoin kuvaamaton. Näin jotain niin aitoa ja ihmeellistä, että sitä oli vaikea pukea sanoiksi. Tapani Perttu ja Kaija Sinisalo olivat ihana pari Mariana ja Tonyina. Vieläkin autossa kuuntelen usein Pertun hienosti tulkitsemia kappa-leita.

Kaija Sinisalon Maria ja Tapani Pertun Tony valloittivat nuoren katsojan Tampereen Teatterin West Side Storyssa. Keskeillä Mikko Majanlahti. Kuva TT:n arkisto.

Anja Räsänen oli temperamenttinen Anita, Olavi Niemi Bernardino. Seppo Mäki, Maija-Liisa Majanlahti, Ahti Kuoppala, Ritva Valkama, Tapio Parkkinen, Mikko Majanlahti, Orvokki Mäkinen, Pertti Palo ja Liisa Roine ja monet muut ylittivät itsensä.

Rauli Lehtosen ohjaus, Heikki Värtsin koreografia, Veikko Mäkisen moderni lavastus ja Juhani Raiskisen musiikinjohto loivat unohtumattoman elämyksen, jota saavuttiin katsomaan kaukaa. Kokonaisuutena sitä voisi pitää Tampereen Teatterin historian suurimpana saavutuksena.

Ennen West Side Storya näin TT:n Pikkuteatterissa hienon pienoismusikaalin Fantasticks. Siinä oli teatterin entisistä näyttelijöistä mukana vain Kaija Sinisalo, muut olivat vasta taloon kiinnitettyjä. Seppo Mäki loisti erityisesti laululla Muistatko syyskuun, joka on vieläkin hänen ohjelmistossaan. Muut uudet näyttelijät: Tapani Perttu, Maija-Liisa Majanlahti, Keijo Lindroos, Ahti Kuoppala, Leo Lastumäki ja Martti Pennanen tekivät hienot sisäntuloroolit. Mikko

Majanlahti onnistui ohjauksessaan erinomaisesti, samoin pianosäestyksen soittanut Juhani Raiskinen ja harpisti Ilona Juutilainen.

Ensimmäiset Tampereella näkemäni näytelmät vaikuttivat voimakkaasti, ja sen jälkeen on tullut satoja ja satoja toinen toistaan antoisimpia elämyksiä.

Pääsin Kotkaan Etelä-Suomi -lehteen töihin vuonna 1969. Neljä vuotta myöhemmin aloitin teatterista kirjoittamisen. Teen sekä henkilöhaastatteluja että kritiikkejä eri lehtiin. Pisimpään olen kirjoittanut Vaasa/Pohjalaiseen, Maaseudun Tulevaisuuteen, Suomenmaahan, Ylöjärven Uutisiin ja Tamperelaiseen, johon vieläkin teen teatteriarvioita säännöllisesti. Vuosikymmenten aikana olen tehnyt myös muihin lehtiin lukemattomia artikkeleita niin kuvataiteesta, jazzista, oopperasta kuin tietysti teatterista.

Ihastus Porin Teatterin Luxemburgin kreiviin ja teatteriin on kantanut 67 vuotta ja kantaa yhä.

Teatterin voima ja lumo on ihmeellinen. Toivoisi, että mahdollisimman moni saisi jo lapsena kohdata sen taikamaailman – siitä voisi saada elinikäisen ystävän.

Katariina Fleming

"Nuorena ihastuin operettiin, nyt mieluisimpia ovat erityisesti oopperat", kertoo toimittaja Katariina Fleming. Kuva on otettu Italiassa Veronan oopperajuhlien lehdistökatsomossa. Kuvaaja Ida Sofia Fleming.

Luxemburgin Kreivi on esitetty myös Tampereen Teatterissa talvella 1936-37. Ohjaus Vilho Ilmari, tanssit Thelma Tuulos, lavastus Jussi Kari.

Rauli Lehtosen

...elämän operetit

Sirkusprinsessa 1948 / Kemin kaupunginteatteri. Rauli Lehtonen ja Pirkko Jaakkola.

Jo 16-vuotiaana, vuonna 1945, joutui pispalalainen työläispoika Rauni (myöhemmin Rauli) Lehtonen kahden tulevassa elämässään olennaisen asian kanssa tekemisiin: Tampereen Teatteri sekä operetti. Hän ei valinnut niitä, vaan ne valitsivat hänet.

Työpaikkansa (putkiliike Tampereen Vesi ja Lämpö) juhlissa oli Rauni esittänyt runo-ohjelmistoa sillä menestyksellä, että johtajan vaimo kysyi, tahtooko tämä avustajaksi Tampereen Teatteriin vai Tampereen Työväen Teatteriin. Johtajan vaimo tunsu molempien teattereiden johtajat Glory Leppäsen ja Eino Salmelaisen. Pispalan Työväen näyttämöllä jo esiintynyt Rauni valitsi Työväen Teatterin, mutta johtajan hajamielinen vaimo erehtyi.

Rauli oli varmaankin odottanut pääsevänsä realistisessa ja työväenhenkisessä merkeissä ammattiteatterin pakeille. Mutta kohtalo vei hänet väärään teatteriin ja ensimmäinen tehtävänsä oli vielä operetissa Sirkusprinsessa. Sitten hän ohjasi samaisen operetin kolme kertaa ja esiintyi kolmessa eri roolissa.

Kahden vuoden aikana 1945-47 Lehtonen avusti Tampereen Teatterissa useiden puhenäytelmien lisäksi neljässä muussakin operetissa (Puolalaista verta, Bajadeeri, Unkarin satakieli ja Hollantilaistyttö). Kaikki nämä roolit olivat varsin pieniä, mutta Iltahenkilökunnan lahjanäytännöissä hän esitti niinkin vaativat roolit kuin Tukkihoen Huotarini ja unkarilaisen laulunäytelmän Kylän heittiön Lajosin.

Lehtonen kurssitti itseään niin paljon kuin ehti Eino Salmelaisen ja Glory Leppäsen johdolla. Hän pääsi kuuluisille Sääksmäen kursseille. Erityisesti operettivalmiuksia ajatellen tärkeitä opastajia olivat Pietarissa opiskellut balettimestari Toivo Niskanen ja laulua opettanut kanttori Sulo Saarits.

Hieman ennen kuin täytti 19, teki Lehtonen rohkean vallinnan: Vaikka äänessä oli vakavaa vikaa (jota spesialisti Antti Sovijärvi koitti korjata), ja vaikka jalatkaan eivät balettimestari Liisi Hallaksen mukaan olleet tanssimisen kannalta ihanteelliset, hän lähtisi teatterin ammattilaiseksi. Nousujohteinen ura putkiliikkeessä jäi. Vanhemmilla päivillään Rauli silloin tällöin mietiskeli, että olisiko sittenkin

pitänyt vaan jäädä sinne Veteen ja Lämpöön. Elämä olisi ehkä ollut edes hieman (tai jopa paljonkin) helpompaa. Mutta onko sen elämän loppujen lopuksi tarkoituskaan olla niin helppoa? Ehkä juuri se, että operettien todellisuus oli niin kaukana työn sankarin Rauli Lehtosen todellisuudesta, auttoi häntä ymmärtämään operettien maailmaa.

Varsinkin Sääksmäen kursseja käydessään Rauli oli saanut arvovaltaisia suosittelijoita, joiden avulla hänet 1947 valittiin näyttelijä-järjestäjäksi Tampereelta 16 tunnin junamatkan päässä sijaitsevaan Kemiin. Siellä oli yhdistetty kaksi aikaisempaa teatteria yhteisteatteriksi ja Suomen toiseksi täyskunnalliseksi ammattiteatteriksi. Se esiintyi Kemin Pirttilä, jonne mahtui 304 katsojaa.

Vaikka Lapin sota oli pari vuotta aiemmin tehnyt suuria tuhoja (70 rakennusta ja paljon infrastruktuuria oli tuhoutunut) oli teatteri kokenut 1945-47 suoranaisten kultakautena pidetyn Matti Aron johtaja-ajan. Ohjelmisto oli nykyin Vili Lehostin johdolla monipuolista ja Rauli sai ainoan Kemin vuotensa aikana kahdeksan roolia, joista kaksi opereteissa.

16-vuotiaana hän oli ollut Tampereen Teatterin Sirkusprinsessassa avustajana, nyt 19-vuotiaana Kemissä peräti pääroolissa. Operettien Rauli Lehtonen alkoi siis jo näin varhain muotoutua! Ahkerista opinnoista oli selvästikin ollut hyötyä, joskin vielä riitti korjattavaa. Pohjolan Sanomat kirjoitti "Salaperäisen Mr X:n kaksoisrooli oli uskottu nuorelle Rauli Lehtoselle, joka vaatimattomin elein ja kaikkea tehontavoittelua karttaen onnistui siinä ilahduttavan hyvin. Olisi ehkä avuksi, jos hän vapautuisi hieman huojatelevasta liikkumistyylistä ja puheen eräänlaisesta väkinäisyydestä. Laullinen voima ja miksei äänenvärikin oli miellyttävää."

Alkoi ankara kamppailu, joka monien vaiheiden jälkeen päättyi lopulta siihen, että molemmat esiintyivät samana iltana vuorotellen hyvässä sovussa. Oopperalaiset esittivät kaksi kertaa Joutsenlammen, teatterilaiset kaksi kertaa Sirkusprinsessa."

Esitystä edeltänyt kamppailu käytiin puhelimitse, kirjeitse ja sähköitse. Ryhmät tapasivat vasta Aavasaksalle matkavassa junassa, jolloin 44-vuotias Almi totesi, että jos olisin tiennyt, että kilpailijani oli 19-vuotias nuorukainen, en olisi antanut periksi. Paluumatkalla, kun suuret markoista ja kruunuista jaetut lipputulot jaettiin tasan, Almi sanoi: "Jo tämän perusteella pidän teitä, herra Lehtonen, suurena organisaattorina." Toki Rauli tuosta ilahui, mutta saman tien pettyi, kun Almi ei maininnut hänen laulustaan mitään.

Seuraava vuosi kului Hämeenlinnassa. Kaupunginteatterin johtaja Matti Aro pystyi järjestämään reserviläisyhteyksien ansiosta sen, että Rauli siinä sivussa suoritti asepalveluksen komppanian kirjuriina. "Ylennys" kapteeniksi seurasikin sitten operetin merkeissä, kun Rauli 25 kertaa sai Vaasan Näyttämöllä esittää Erämaan laulun Paulia. Vaasan vuonaan Rauli tunnollisesti jatkoi laulun ja pianonsoitonkin opiskelujaan. Erämaan laulun tanssiryhmässä nähtiin Raulia 11 päivää vanhempi jääkärikapteenin tytär Helena Kauppinen, josta "Kapteeni Paul" sitten nappasi itselleen vaimon.

Kaikki operetithan eivät suinkaan tapahdu jossain Wienin salongeissa tai Unkarin pustalla, vaan esimerkiksi Saharan autiomaassa (Erämaan laulu, kuva alla) tai Kanadan kalliovuorilla (Rose-Marie). Sellaiseen operettiin Rauli näet pääsi Mustan kotkan rooliin palattuaan Tampereen Teatteriin syksyllä 1950, nyt näyttelijä-järjestäjäksi. →

Kemin vuosi päättyi juuri 20 vuotta täyttäneen Raulin suureen organisatoriseen voittoon. Aavasaksan juhannusjuhilla esitettiin Sirkusprinsessa, jonka ensimmäistä esitystä seurasi noin 3000 ja toista 2000 henkeä. Rauli kertoi muistelmissaan: "Ilma oli tyyni ja sopivan lämmin, mutta silti äänijänteet olivat kovilla, kun ei ollut minkäänlaisia vahvistinlaitteita. Kuukausia kestäneet valmistelut ovat oma lukunsa... Sattui niin, että Aavasaksan juhkakenttä oli juhannusaatoksi varattu toisistaan tietämättä oopperalaulaja Alfons Almilta ja näyttelijä-järjestäjä Rauli Lehtoselle.

Erämaan laulu 1956-1957 / TTT

Olympiakesänä 1952 Rauli esiintyi Pyynikillä tohtori Siedlerinä Tampereen Kesäteatterin operetissa Valkoinen hevonen.

Valkoinen hevonen 1952 / Tampereen kesäteatteri, Pyynikki.

Näyttelijä- ja järjestäjäkaverina oli Veikko Sinisalo, jonka kanssa yhteistyö sujui. Myöhemmin Sinisalo oli huomaavainen ja kannustava ystävä. Vikana tällä hyvällä näyttelijällä oli kuitenkin taipumus

”pudota” roolistaan voimatta lopettaa nauruaan ja hänen oli kerta kaikkiaan poistuttava näyttämöltä. Rauli kertoi: ”Minä kysyin tekstin mukaisesti: ’Minkälainen ilma täällä päin on ollut?’ Veikko (sanasta sanaan tekstin mukaisesti): ’Sataa, aina ja jatkuvasti’. Ja juuri sillä hetkellä putosi osittain aurin gonpaisteiselta taivaalta saderyöppy meidän niskaamme... Sade tuli niin sekunnilleen, ettemme kumpikaan kyenneet pidättämään nauruamme”.

Operetinnäkö erityisesti noihin aikoihin oli Tampereella suuri. Työväen Teatterissa esitettiin suurella menestyksellä Viktorian husaria ja Tampereen Teatterissa peräti 37 kertaa Hymyn maa, jossa Rauli esitti palvelijaa. Ja kaudella 1953-54 seurasi Raulin ”elämän operetti” - nimittäin Sirkusprinsessa- jossa Rauli tällä kertaa esitti adjutanttia.

Seurasi vaellusvuodet Lappeenrannassa ohjaaja-näyttelijänä 1954-55, sitten hyvin menestynyt johtajakausi Joensuussa 1955-59. Näinä vuosina teatteri saavutti kaupungin asukaslukuun suhteutettuna Suomen suurimmat katsojaluvut ja jolloin Helsingin Sanomatkin hämmästeli ”Joensuun ihmettä”. Kova oli jo valmiiksi operetinnäkö ja sen perinteet Joensuussa, joten arvatkaapa minkä operetin Rauli sinne ensi kautenaan otti ja ohjasi ja vieläpä pääosankin esitti? Tietysti Sirkusprinsessa. Niin yleisön kuin lehtikriitikkojenkin kehu olivat jopa ylenpalttiset ja kovasti kiiteltiin tanssiryhmästä erottuvaa rouva Helena Lehtostakin. Suuriruhtinaana kunnostautui tuon ajan Raulin ”luottonäyttelijä” Topi Kankainen, jonka kanssa yhteistyö jatkui seuraavassakin operetissa Pikku Pyhimys.

Sen käsiohjelmassa Rauli, muuten, kirjoitti: ”Mitä operetti on, tarvitsee tuskin selittää. Kaikkien tietoon on tullut, että se on kevyempää ja iloisempaa musiikkiteatteria, mitä ooppera edustaa. Laulettu lauseparret vaihtuvat täten yhtä paljon puhuttuina vuoropuheluna. Kuuluu hyvään tapaan, että laulusoolot, jotka vastaavat oopperan aarioita, omaavat tanssillisen muodon ja rytmin.”

Kun Rauli oli 1959 siirtynyt Joensuusta johtamaan Hämeenlinnan kaupunginteatteria, niin mistä Raulin ohjaamasta operetista luulette loppuunmyytyjen katsomoiden ja arvon lehtikriitikoiden siellä innostuneen? Sirkusprinsessa! Tällä kertaa Rauli esitti ruhtias Sergeitä. Pääparia esittivät Heikki Mikkola ja Anneli Haahdenmaa, subrettiparia Voitto Nurmi ja Seela Virtanen (sittemmin Sella). Raulin tapaa esiintyä omassa ohjauksissaan kertoo Ilta-Sanomien Aira Kinnusen arvostelu: ”Rauli Lehtosen suuriruhtinas Vladimirovitshista tuli oikea ammattitaidon näyte: alusta loppuun rikkeetön suoritus, jopa siinä määrin, että se tuntui antavan vauhtia myös yhteisesitykselle. Kukaties ohjaaja kykenee pitämään langat käsissään vielä esitystenkin aikana ollessaan itse mukana näytelmässä.”

Vuonna 1963 Raulista tuli Tampereen Teatterin johtaja 25 vuodeksi. Myös siellä hän kaavaili aloittavansa jollain operetilla. Mutta jonkinlainen operetin lajityypin modernimpi serkku, musiikaali, teki teattereihin tuloaan. Ja nähtyään Hämeenlinnassa elokuvissa West Side Storyn, rouva Lehtonen, itsekin siis tanssija, keksi ehdottaa sitä operetin tilalle. Aluksi Rauli pani jyrkästi vastaan, mutta taipui lopulta, kun Helena ammatillisen tuntemuksensa perusteella keksi koreografiksi Heikki Värtsin. Tällä oikeaan osuneella idealla taisi olla melkoiset vaikutukset Tampereen Teatterin tulevia vaiheita ajatellen. Saattoi jopa luulla West Side Storyn suurmenestyksen jälkeen, etteivät ”vanhanaikaiset” operetit enää palaa Raulin johtamaan teatteriin, että entisten kausien Sirkusprinsessa-linja vaihtuisi pysyvästi uudempaan musiikkiteatteriin. Mutta ”vanhaa kunnon” operettia ei saatu hengiltä, vaikka se sopi huonosti ajan yhteiskunnalliseen radikaaliin. Aamulehdessä Parras eli Olavi Veistäjä ironisoi, miksi moista ei pitäisi esittää: ”aikuisten satua, elämän valhetta,

silmänlumetta, katinkultaa, kapitalistien ovelasti työtätekeville tyrkyttämää huumetta, jotta työtätekeville olisi joskus hauskaa ja he ainakin hetkeksi unohtaisivat vallankumouksen suunnittelun ja tekemisen.”

Mutta niin vaan syksyllä 1967 Rauli ohjasi Mustalaisruhtinattaren, johon lavastaja Veikko Mäkinen heijasti suuria värikuvia Wienistä ja Budapestistä. Musiikin johti uudella, tuoreella tavalla Tampereen Teatterin armoitettu kapellimestari Juhani Raiskinen ja pääesiintyjät Anja Räsänen, Olavi Niemi, Kaija Sinisalo ja Seppo Mäki onnistuivat erinomaisesti.

Arvosteluissa kiitettiin Raulia siitä, että vaikka tämä oli tajunnut operettien vanhan loistoajan olevan ohi, hän ei hylännyt niitä, vaan kehitti uusia keinoja rakastetun lajin elvyttämiseksi. Mustalaisruhtinatar sai nyt 96 miltei loppuunmyytyä esitystä.

Raulin uudistavaa operettilinjaa seurasi 1968 Viktorian husari ja yleisömenestys oli vieläkin myrskyisämpi kuin Mustalaisruhtinatarissa. Parin vuosikymmenen jälkeen Rauli 1972 palasi Valkoiseen hevoseen, nyt ohjaajana. Suosiota riitti nytkin 84 esityksen verran ja mukana oli talon tähtikaartia, kuten Kaija Sinisalo, Seppo Mäki, Anja Räsänen, Keijo Lindroos ja Liisa Roine.

Valkoinen hevonen 1972 / TT. Voitto Nurmi, Seppo Mäki ja Reijo Koukonen.

Jo vuodesta 1954 lähtien Raulilla oli tapana, silloin kun se oli mahdollista, lukea mitä kulttuurihistorioitsija Egon Friedell oli hänen ohjaamastaan näytelmästä, sen kirjoittajasta tai päähenkilöstä (kuten Lutherista) kirjoittanut. Mitä hän lie ajatellut tästä, kun 1979 alkoi ohjata Straussin Lepakkoa: ”...vahvana puolena on erittäin hyvä teksti ja runsaus viehättäviä musikaalisia välähdyksiä, mutta jossa ei ole mitään ilmapiiriä eikä minkäänlaista maailmankatsomusta... sen hurmaavat sävelmät ovat kullattuja kipsikoristeita.” No tokihan tämäkin esitys sai isot katsojamäärät ja hyvät kritiikit.

.....

Huolestuneena seurailin isääni Raulia vuoden 1985 tienoilla. Hän nimittäin alkoi elää jo sellaisessa ahdistuksessa, yölläkin usein kummalliseen tuskanhuutoon havahtuen. Johtaminen ja ohjaaminen olisi pitänyt saada lopetettua heti. Mutta eikös vain hän alkanut ohjata jotain suurta operettia. No olihan Sirkusprinsessa vielä sellainenkin rooli, jota hän ei ollut vielä esittänyt. Nyt Rauli Lehtonen esitti paikkaajana yliviinuri Pelikaania. En villeimmissä unelmissani olisi uskonut, että hän vielä tulee neljännesvuosisadan ajan eläkeläisenä kirjoittamaan kirjan, ohjaamaan oopperoita, ja näyttelemään Tampereen Työväen Teatterissa.

Jussi Lehtonen

SUOMEN KESÄTEATTERI ESITTÄÄ VALKEAKOSKELLA

VESKU

MUSIKAALI VESA-MATTI LOIRIN ELÄMÄSTÄ

ROOLEISSA:

ILKKA KOIVULA LAURI MIKKOLA JONI LEPONIEMI
USHMA OLAVA NATALIL LINTALA LEEA LEPISTÖ
MIKKO HUOVIOLA RASMUS KOSKINEN ERYKA SAKSA

KÄSIKIRJOITUS: HEIKKI PAAVILAINEN JA TUOMAS MARJAMÄKI
OHJAUS: HEIKKI PAAVILAINEN
KAPELLIMESTARI: ALI AHMANIEMI

ENNAKKO-OSTAJAN ETU -3 €/LIPPU 31.3.2025 ASTI!

LISÄTIETOJA ESITYKSESTÄ www.suomenkesateatteri.fi

LIPUT ENNAKKOON **ticketmaster**

KATETTU KATSOMO SELKÄNOJALLISILLA ISTUIMILLA
ILMAISET PYSÄKOINTI-PAIKAT JA KASIOHJELMAT
RAVINTOLA PALVELEE A-OIKEUKSIN

10.6. - 10.8.2025
WWW.SUOMENKESATEATTERI.FI

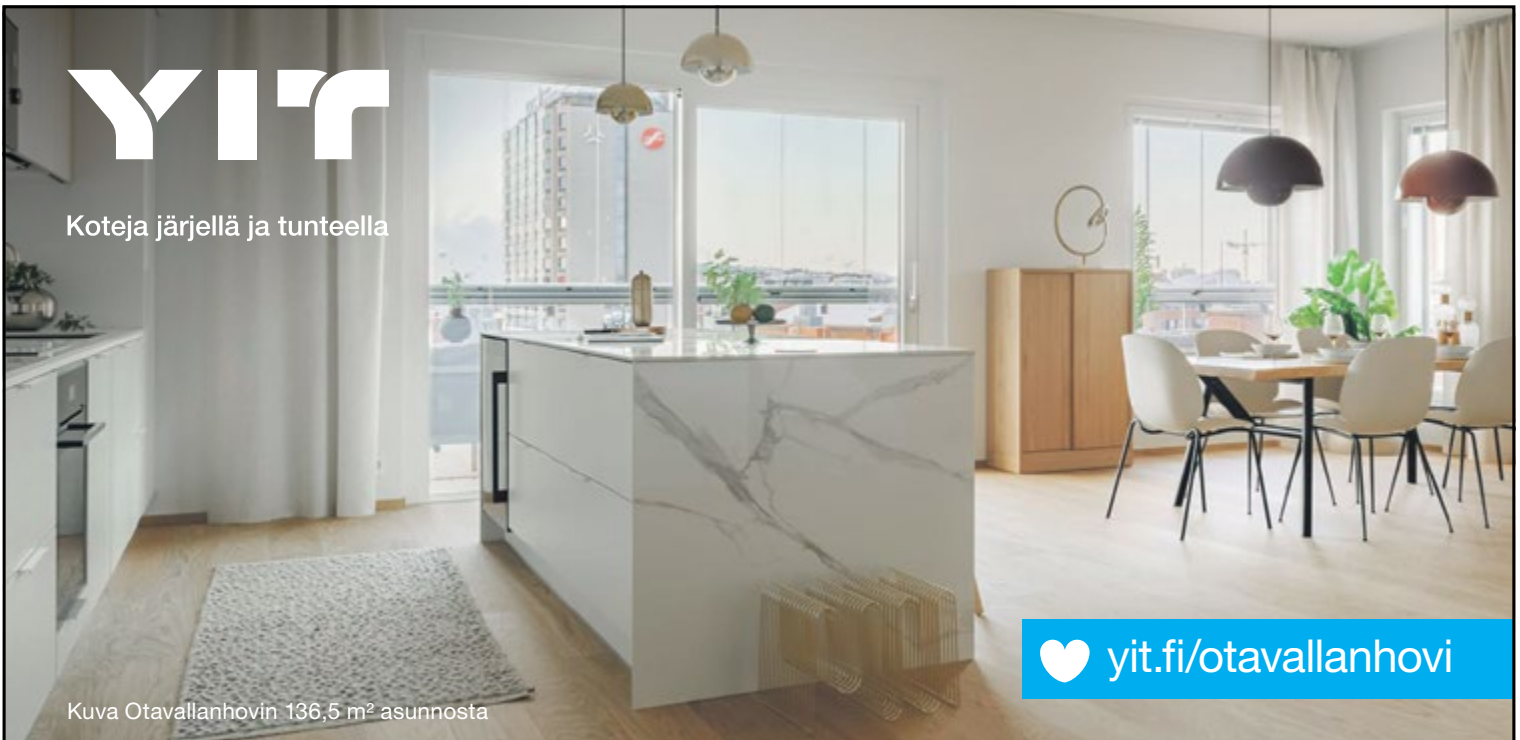
www.olvi.fi

TULE MUKAAN TOIMINTAAMME!

Tampereen Teatterimuseo ry:n jäsenenä saat rahanarvoisia etuja sekä pääset mukaan rentoon porukkaan, joka sisältää samanhenkisiä teatterin ystäviä.

Aktiivinen ryhmämme järjestää kulttuuriin liittyviä tapaamisia sekä mm. matkoja teatterinäytöksiin normaalia edullisempaan jäsenhintaan, joten pieni jäsenmaksu kustantaa itsensä takaisin nopeasti. Eduista ja riennoista kerromme jäsenille lähetettävissä uutiskirjeissä.

Lisätiedot ja ilmoittautumiset:
www.tampereenteatterimuseo.fi/liity-jaseneksi/

Kuva Otavallanhovin 136,5 m² asunnosta

[yit.fi/otavallanhovi](https://www.yit.fi/otavallanhovi)

Kuva Itäviitan 117,5 m² asunnosta

TAMPERE, RANTA-TAMPELLA

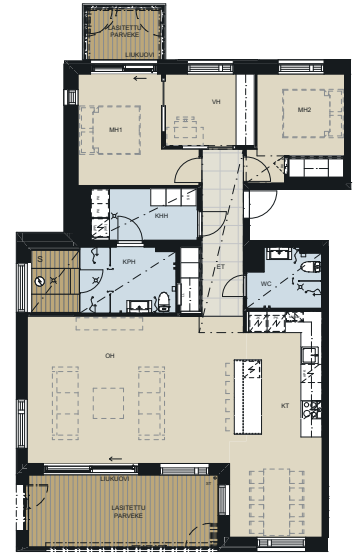
Aivan rannan tuntumassa sijaitsevasta Itäviitasta oma olohuone jatkuu rannalle ja moniin puistoihin. Lähin ruokakauppa on 300 m päässä ja ydinkeskustan kulttuuritapahtumiin kävelet 10 minuutissa!

Tampereen Itäviitta Muuttovalmis

Kerrostalo, Ranta-Tampellan katu 27
Lunastettava vuokratontti. B₂₀₁₈

Esim.	m ²	kr	mh.	vh.
1 h+kt	31,0	7/8	92 640	231 600
*Arvioitu tontin lunastusosuus				33 883
2 h+kt+s	57,5	7/8	152 680	381 700
*Arvioitu tontin lunastusosuus				62 848
3 h+kt+s	117,5	7/8	292 960	878 800
*Arvioitu tontin lunastusosuus				128 428

[yit.fi/itaiviitta](https://www.yit.fi/itaiviitta)

3 h+kt+s, 117,5 m²

Otavallanhovi

TAMPERE, KESKUSTA

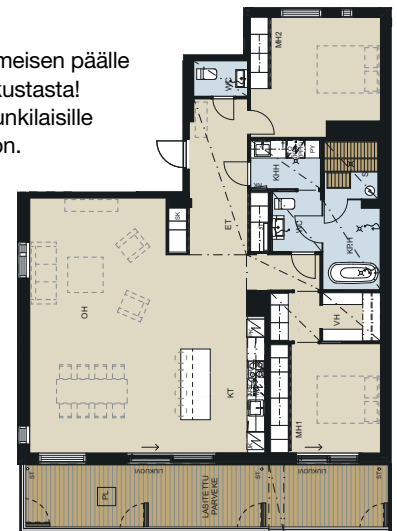
Tampereen Otavallanhovi – huippulaadukas ja viimeisen päälle varusteltu koti parhaalta paikalta Tampereen keskustasta! Otavallanhovi tarjoaa lisäksi asukkailleen ja kaupunkilaisille kaksi uutta kortteliravintolaa ja parturi-kampaamon.

Tampereen Otavallanhovi Muuttovalmis

Kerrostalo, Otavalankatu 8
Oma tontti. B₂₀₁₈

Esim.	m ²	kr	mh.	vh.
1 h+kt	28,0	6/8	106 400	266 000
2 h+kt+s	48,0	1/8	153 600	384 000
3 h+kt+s	69,5	3/8	231 040	577 600
2 h+kt+s	75,5	8/8	279 360	698 400
3 h+kt+s	97,0	2/8	335 840	839 600
3 h+kt+s	121,0	7/8	578 840	1 447 100
3 h+kt+s	136,5	8/8	910 160	2 275 400

[yit.fi/otavallanhovi](https://www.yit.fi/otavallanhovi)

3 h+kt+s, 136,5 m²

YIT Asuntomyynti

Hatanpään valtatie 11, 1. krs, palvelemme ma–pe klo 9–16
asuntomyynti.tampere@yit.fi, facebook.com/YitKotiTampere,
instagram.com/yitkoti

Soiita ja sovi yksityisesittely
p. 020 433 4635*

*Puhelusta veloitetaan
littymäsopimuksessa määritellyn
paikallisverkko- tai matkapuhelin-
maksun mukainen hinta.